

ZIKAVIRUSINFEKTION EPÄILY

1. Zikaviruksen esiintyminen

- Zikavirus kuuluu flavivirusten sukuun, johon kuuluvat myös mm. TBE-, dengue- sekä Länsi-Niilin virukset.
- Zikavirusta levittävät Aedes-sukuun kuuluvat päiväaktiiviset hyttysset, jotka levittävät myös mm. dengue- ja chikungunyavirusta.
- Virusta on havaittu ensimmäisen kerran apinoiden keskuudessa Ugandassa vuonna 1945. Aikaisemmin pieniä zikavirusepidemioita ja yksittäisiä tautitapauksia on esiintynyt Länsi- ja Keski-Afrikassa sekä Kaakkois-Aasiassa. Vuosien 2014–2016 aikana virus kuitenkin levisi vauhdilla myös Etelä- ja Väli-Amerikassa, missä sitä ei ollut aiemmin tavattu. Tapauksia todettiin myös Tyynenmeren saarilla, etenkin Ranskan Polynesiassa vuosina 2013–2014, missä kymmenet tuhannet sairastuivat zikavirusinfektioon.
- Zikaviruksen leviäminen tulevaisuudessa edelleen uusille alueille on erittäin todennäköistä, sillä virusta levittäviä hyttyslajeja tavataan maailmalla laajasti.
- Ks. [WHO:n kartta taudin alueista, joilla zikavirusta esiintyy tai on aiemmin esiintynyt](#).

2. Itämisaika ja tartuntatapa

- Itämisaika infektoituneen hyttysen pistosta oireiden alkun on noin 3-12 vrk.
- Tarttuu ihmiseen ensisijaisesti hyttysten välityksellä.
- Seksitartuntana, yleensä miehestä naiseen, sillä zikavirusta löytyy **siemennesteestä verenkiertoa huomattavasti pidempään** (ks. [THL:n verkkosivuilta ”Zikavirusta verenkierrossa ja siemennesteessä”](#)). Myös yksittäinen tartunta naisesta mieheen on dokumentoitu, tapauksia raportoidaan todennäköisesti jatkossa lisää.
- Voi siirtyä äidistä sikiöön raskauden aikana tai synnytyksen yhteydessä.

3. Taudinkuva ja komplikaatiot

- Oireita ovat kuume, silmän sidekalvontulehdus, ihottuma sekä nivel- ja lihaskivut. Useimmiten lieväoireinen tai oireeton ja johtaa harvoin sairaalahoitoon. Oireet kestävät noin 2-7 vrk.
- Jos sairastuu alkuraskauden aikana, sikiöllä on synnynnäisen keskushermoston kehityshäiriön mahdollisuus (mikrokefalia, pienipäisyys)
Myös Guillan-Barré-oireyhtymätapausten (hermojuuritulehdus) määrän on huomattu lisääntyneen zikavirusepidemia-alueilla.

4. Hoito ja tartunnan torjunta

- Lääkehoitoa ei ole. Hoito on oireen mukaista.
- Spesifistä rokotetta ei toistaiseksi ole.
- Zikaviruksen esiintymisalueella ainoa keino ehkäisyyn on hyttysten pistoilta suojautuminen: hyttyskarkotteet, hyttysverkot, sekä pitkähihaiset ja -lahkeiset vaaleat vaatteet. Erityisen tärkeää suojautuminen on raskaana olevilla.

5. Raskaana olevat / raskautta suunnittelevat ja matkustaminen

5.1. Ohjeet naisille

- Suositellaan siirtämään ei-välttämätöntä matkaa alueille missä zikavirusta esiintyy, [WHO:n kartta taudin alueista, joilla zikavirusta esiintyy tai on aiemmin esiintynyt](#).
- Raskautta suunnittelevan naisen zikavirusinfektiosta toipumisen tai viruksen esiintymisalueella matkustamisen jälkeen, ei raskaussuunnitelmia 8 vk:oon.

5.2. Ohjeet miehille zikaviruksen esiintymisalueelta paluun jälkeen

- Miehelle, jonka kumppani on raskaana, suositellaan epidemia-alueelta palaamisen jälkeen kondomin käyttöä koko loppuraskauden ajan.
- Miehellä, jolla on laboratoriokoevarmistettu zikavirusinfektio tai siihen sopivia oireita, suositellaan kondomin käyttöä 6 kk ajan, jos suunnitellut raskautta kumppaninsa kanssa.
- Kumppanin raskaaksi tulemistä tulisi siirtää (kyseessä on varotoimi):
  - **3 kk ajan** miehen oireiden päättymisen jälkeen, jos hänellä on todettu laboratoriotestillä varmistettu zikavirusinfektio tai hänellä on ollut zikavirusinfektioon sopivia oireita.
  - **3 kk ajan** miehen matkalta paluun jälkeen, jos hänellä ei ole ollut zikavirusinfektioon sopivia oireita. Varoajan suhteen voidaan soveltaa tapauskohtaista arviointia riippuen matkan kohteesta (aktiivinen epidemia vai ei) ja altistuksen todennäköisyydestä matkan aikana ja se voi olla lyhyempi kuin 3 kk.

6. Raskaana olevien zikavirusinfektion epäilyn konsultaatio ja näytteenottokriteerit

6.1. Yhteydenotot epäiltäessä zikavirusinfektiota

- **Virka-aikana** soitto HUSin Naistenklinikan Sikiölääkietieteen keskuksen kättilölle puh. 09-471 73601.
- **Päivystysaikana** soitto Naistenklinikan takapäivystäjälle puh. 09-4711 /vaihde.
- Mikäli näytteenottokriteerit täyttyvät, pyydetään neuvolaa/lähettävää yksikköä tekemään potilaasta lähete oman HUS-sairaalan äitiyspoliklinikalle. Lähetteessä on mainittava, että näytteenotosta on sovittu konsultaation (kenen kanssa) perusteella. Lähetteen kuittaava lääkäri soittaa potilaasta laboratorioon (ks. luku 8). Äitiyspoliklinikan kättilö/sairaanhoidtaja ohjelmoi tutkittavat näytteet ja informoi potilasta näytteenotosta ja vastausten saamisesta esim. hoitopuheluna.

6.2. Raskaana olevat: 3 vk sisällä matkan jälkeen

- **Raskausviikolle 22 asti tutkitaan seuraavin näytteenottokriteerein**
  - Mikäli laboratoriotutkimuksissa on zikavirusinfektion epäily, tehdään sikiön ultraäänitutkimus viimeistään raskausviikoilla 20-22.
  - Keskeytys voidaan tehdä erityistapauksissa ennen raskausviikkoa 24, jos epäillään tai on todettu, että sikiöllä on kehityshäiriö tai poikkeavuus. Keskeytyslupa anotaan Valviralta.
- **Raskausviikkojen 22 jälkeen näytteenottokriteerit täyttävät naiset tutkitaan hoitavan lääkärin ja gynekologin harkinnan mukaan.**

6.2. Raskaana olevat: yli 3 vk matkan jälkeen

- Ei suositella rutiininomaista zikaviruksen testaamista raskaana olevilta, jotka ovat matkustaneet zikaviruksen esiintymisalueella useita viikkoja tai kuukausia aiemmin.
- Vasta-ainetutkimukset saattavat olla vaikeasti tulkittavia, sillä vasta-aineet voivat myös nousta sukulaisvirusten (esim. denguekuumeessa) aiheuttamissa infektioiden. Jos äidiltä löytyy vasta-aineita, sen merkitystä sikiölle ei tiedetä. Ei myöskään tiedetä tarkemmin, onko riski sikiölle erilainen riippuen siitä, onko äidillä ollut oireinen tai oireeton zikavirusinfektio.

7. Muiden potilasryhmien konsultaatio ja näytteenottokriteerit

- Spesifinen diagnostiikka ei yleensä ole tarpeen zikaviruksen esiintymisalueelta palaavalta oireiselta matkailijalta, vaan muut taudit - kuten samanlaisen oireikuvan aiheuttavat dengue- ja chikungunyavirusinfektiot – tulisi ensin sulkea pois.
- **Virka-aikana** tutkitaan hoitavan lääkärin ja infektiolääkärin tarkan harkinnan mukaan: soitto oman sairaalan infektiolääkärille.
- **Päivystysaikana** näytteenottoon on tarvetta vain harvoin: harkinnan mukaan konsultaatio HUSin infektiopäivystäjälle puh. 09-4711 / vaihde.

8. Laboratoriotutkimukset

- **-DeZiNhO (KL 21762):** Dengue- ja zikavirus, nukleiinihappo- eli PCR-tutkimus. Otetaan 4 vk:oon asti oireiden alusta seerumista, kokoverinäytteestä tai virtsasta. Mikäli oireiden alusta on jo yli 5 vrk, suositellaan ensisijaisesti sekä kokoveri- että virtsanäytettä.
- **S-DeZAgAb (KL 21554):** Dengue- ja zikavirus, pakettitutkimus seerumista. Vasta-aineet ilmaantuvat yleensä viimeistään toisella sairausviikolla.
- **S-ChikVAb (KL 6038):** Chikungunya-virus, vasta-aineet seerumista.

Tutkimuksilla pyritään osoittamaan akuutti zikavirusinfektio, mutta myös sulkemaan pois akuutit dengue- sekä chikungunyavirusinfektiot, jotka esiintyvät samoilla alueilla samankaltaisin oirein zikaviruksen kanssa. Ensimmäisen sairausviikon jälkeen diagnostiikka painottuu vasta-ainetutkimuksiin. Vahvan flavivirusristireaktion vuoksi denguevirus-IgG-määritys on zikavirusinfektiossa positiivinen todennäköisesti viimeistään toisella sairausviikolla. HUS Diagnostiikkakeskus suosittelee tarvittaessa uusintavasta-ainetutkimusta.

9. Raskaana olevan, varmistetun zikavirusinfektion hoitoon ohjaaminen

- Ohjataan kiireellisinä HUSin Naistenklinikan Sikiölääkätiedekeskukseen jatkotutkimuksiin puh. 09-471 73601.
- Naistentaudeilla on omat sisäiset ohjeensa tarkemmista tutkimuksista ja seurannasta.

10. Tiedustelut

- HUS, Infektiosairaudet, virka-aikana oman sairaalan infektiolääkäri ja päivystysaikana HUSin infektio-päivystäjä puh. 09-4711 / vaihde.
- HUS Diagnostiikkakeskus, Virologian ja immunologian laboratorio, zoonoosi-työpiste, virka-aikana puh. 050-427 2164 ja päivystysaikana Virologian yksikön etupäivystäjä puh. 040-837 4010 tai 040-837 4011.
- HUS, Naistenklinikka, Sikiölääkätieteen keskus, Haartmaninkatu 2, virka-aikana puh. 09-471 73601 klo 8.00–15.00 ja päivystysaikana HUSin Naistenklinikan takapäivystäjä puh. 09-4711 / vaihde. Mikäli Sikiölääkätieteen keskus ei vastaa virka-aikana, soitetaan oman sairaalan gynekologille.